

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Poggii Florentini Oratoris || Clarissimi, Ac Sedis Apo.||
Secretarii Opervm ||**

Poggio Bracciolini, Gian Francesco

Argentinae, 1513

VD16 ZV 12623

Hieronymi heretici obitus & supplicij descriptio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14341

sticiam fugere: quere hilaritate nihil cogitare nisi quemadmodum leti viuunt/gaudere fruunt. Non de cōi diuidendo agitur, sed de cōicando diuisa. Mirabile dictū est in tanta multitudine (est fere hominū mille) in tam varijs moribz/ turba tam ebria nullam discordiā oriri/ nullam seditionē/ nullū dissidiū/ nullum murmur/ nullū male dictum. Cernunt viri uxores tractari: cernūt cum alienioribz: & quēdā solū cōsola: nihil his permouent: nihil admirant: omnia bona & domestica mēte fieri cogitū. Itaq; nomen celotypi/ quod quasi omēs maritos opprēssit/ apud istos locū nō habet. In cognitū est id vbum inauditū. Nesciūt id generis morbi nomē: quō hęc res non subminet non habent. Nec mirū eius rei nomē apud istos non esse/ cuius res non sub sit ipsa. Neq; em̄ quisq; adhuc inuētus est in istis qui celotypus esset. O mores diuiles nōstris: qui omnia semp accipimus in deteriores cogitatōes: qui adeo calumnias delectamur & obrectatōibz: ut si quid puula vidimus cōiectura/ statim pro manifesto crimine attestemur. Inuideo p̄p̄e istorū quieti: & nostras execrorari/ mi pueritates/ qui semp q̄rimus/ semp appetimus: qui celsū & terras & mare peruerimus ad pecuniā eruendā: nullo quēstu contenti: nullo lucro satiatū: dum futurā expauescimus calamitates: cōtinuis calamitatibus/ anxietatibusq; iactamur & nemiseri fiamus/ numq; miseri esse desistimus: semp inhiantes opibus: numq; re q; aio neq; corpori indulgentes. At isti in paruo cōtenti/ in diem viuunt: quoslibet dies festos agunt: non appetentes diuitias minime p̄futuras/ opibus gaudent: sine nō pauent futura: si quid aduersi acciderit/ bono animo ferūt. Ita haec sola diuitū sententia. Vixit dum vixit bene. Sed hęc omnia amamus. Neq; em̄ est p̄positū meū vel hos collaudare: vel nos reprehendere. Volo ep̄lam totam iocunditatis esse plenā: ut eius voluptatis quā p̄sens in balneis percepi/ tu quosq; absens ex his meis pecuniāculam aliquā consecris. Vale mi Nycholae iocundissime. harum litterarū Leonardum nostrū (cū amicorū inter se cōmunia sint) participem facito. Verbis meis Nycholau & item Leonardū salutato: & Cosmam saluere dicito.

POGGII FLORENTINI DE HIERONY

mi heretici obitu & supplicio descriptio.

Poggii suo Leonardo Aretino. S.D.P.

Cum pluribus diebus ad balnea fuisset/ scripsi Nycholao ex ipsis balneis ep̄istolam: quā existimo te lecturū. Deinde cum Constantiā reuertisset/ paucis post diebus cepta est agi causa Hieronymi/ quem hereticū ferūt: & quēdam publice. Hęc vero tibi recensere institui/ tum p̄pter rei grauitatē tum maxime p̄pter eloquentiam hoīs & doctrinā. Fateor me neminem vidisse unq; qui in causa dicendi/ p̄sertim capitis/ magis accederet ad faciendā priscorū/ quos tanto pe admiramus. Mirū est vidisse quibus verbis/ quā facundia/ quibus argumētis/ quo vultu/ quo ore/ quā fiducia respondent aduersarijs: ac demū causam perorari. ut dolendū sit tam nobis le ingenū/ tam excellens/ ad illa heresis studia diuertisse. Si tñ vera sunt quae sibi obijciunt. Non em̄ mea est tantā rem iudicare. Acquiesco eorū sententijs qui sapientiores habent. Neq; tñ existimato in morem oratorū me singulari hanc cām referre: longū id esset/ & multorū dierū opus. Pertingā quosdā locos illustriores: quibus viri doctrinā possis p̄spicere. Cū multa in hunc Hieronymū congesta essent quibus arguebat heresis: atq; ea re sc̄ firmata/ tandē placuit: ut publice singulis quibus obijciebant responderet. Ita in cōcionem deductus/ cū tuberet ad illa respondere/ diuinitus recusa uita/ serēs se debere prius cām suam agere/ q̄ rñdere maledictis aduersariorū: itaq; se prius pro se dicentē audiendū esse assererat/ q̄ ad emulorū suorū p̄bra in eū cogesta veniendū. Sed cū hęc cōditio sibi denegaret: tunc stans in medio cōcionis. Quenam est hęc iniquitas iniqua/ cū recentis quadraginta diebus quibus in diuersissimis carceribus fui in squalore/ in stercore/ in cōpedibus/ in rerū oim inopia/ re grauitatis.

In Italorū mores

Eloquentia hieronymi.

Verba Hieronymi. mi re grauitatis.

re: Hinc est: ut cū illis singulorū aures patuerit: atq; in tam lōgo tpe vob̄ p̄suaferit /
 me hereticū / hostē fidei / eccl̄iasticorū p̄secutorē: mihi autē me defendendi nulla det̄
 facultas: vos prius mēibus v̄stris / me tanq̄ improbū hoīem iudicaueritis / q̄ qui
 fuerim poteritis cognoscere. Atqui inquit: hoīes estis / non diu nō p̄petui / sed mor
 tales. labi / errare / falli / decipi / seduci potestis. Hic mundi lumina / hic orbis terrarū
 prudentiores esse dicunt: maxime decet vos laborare: ne q̄ temere / ne quid insul
 se / ne quid p̄ter iusticiā faciatis. Ego q̄dem homūcio sū: cuius de capite agit. Nec
 pro me hęc loquor qui mortalis existo: verum indignū mihi videt̄: sapientiā tot vi
 rotum / aliqd̄ aduersum me statuerē p̄ter equitatē non tantū re / quantū exemplo
 nociturā. Hęc & multa p̄terea ornate differens: strepitu & murmure plurimorū
 sermonē eius interpellente / decretū est: ut primū ad errores qui in eum cōferebant
 respōderet: deinde loquēdi q̄tē vellet facultas dare. Legebant ergo ex pulpito
 singula capitula accusationis. Cum rogabat̄ an quid vellet obijcere. deindē testis
 monijs confirmabant: incredibile est dictū q̄ callide responderet: quibus se tuere
 argumētis. Nihil unq̄ protulit indignū bono viro. ut si id in fide sentiebat qd̄ ver
 bis profitebat̄: nulla in eum nedū mortis causa inueniri iusta posset: sed ne q̄dem
 leuissime offensionis. Omnia falsa esse dicebat: omnia crimina cōficta ab emulis suis.
 Inter cetera cū recitaret: illum sedis ap̄lice detractorem / oppugnatōrē Romani
 pontificis / cardinaliū hostem / p̄secutorē platorū / & cleri christiane religionis inimi
 cum. Tunc surgens q̄rebunda voce / manibus porrectis: quo nunc me ver tam in
 quit p̄res cōscripti: quorū auxiliū implorē: quos depercer: quos obtuler: Vos ne
 At isti p̄secutores mei v̄ras mentes a mea salute alienauerūt: cum uniuersorū me
 hostem esse dixerūt eorū qui sunt iudicati. Namq; arbitrati sunt: si etiā ea que in
 me cōfiterent̄ leuia viderent̄: tamē vos v̄ris sentētijs opp̄si utros cōmuniū oim ho
 stem atq; oppugnatōrē. q̄lem isti me esse falsissime sunt mentiti. Ita si eorū verbis sis
 dem dabit̄: nihil est qd̄ de mea salute sperandū sit. Multos salib; p̄strinxit: multos
 ledor̄is: multos persepe in re mœsta ridere coegit / iocando in illorū oburgatiōes.
 Cum rogaret quid sentiret de sacramento. inquit a natura panem: in cōsecratioe &
 post verum Christi corpus: & reliqua sed m̄ fidem. Tum q̄dam. Atq; aiūt te dixisse /
 post cōsecratioē remanere panē. cum illud inquit apud pistorē remaneat panis.
 Cuidā ex ordine Predicatorū acutus inuehenti: Tace inquit hypocrita. Altei p̄ cō
 scientiā suam se iurati. Hęc inq̄t tuūlima fallendi est via. Quendā p̄cipuū eius ad
 uersariū nunq̄ nisi canē / aut asinū appellauit. Cū vero. p̄pter criminū multitudinē /
 ac p̄odus res eo die transigi nequiret / ad diem tertiu dilata est. Quo die cum singu
 lorū criminū argumēta recitata essent / ac subinde plurib; testibus cōfirmarent.
 Tunc surgēs / qm̄ inquit aduersarios meos tam diligent̄ audistis: consequēs est / ut
 me quoq; dicentē equis animis audiat̄. Data tandē licet multis p̄strepentibus dis
 cendi facultate: hic primū a deo exorsus deperatus est / eam sibi dari mentē / eam dis
 cendi facultē / que in cōmodū ac salutem suę anime verteret. Deinde: Scio inq̄t vi
 ri doctissimi / plures fuisse excellentes viros indigna suis virtutib; perpeffos: falsis
 opprellos testibus: iniquissimis iudicijs cōdemnatos. Incipiens autē Socratem in
 iuste a suis damnatū retulit: neq; cum posset euadere voluisse: ut duo que asper
 rima hominib; viderent̄ / metum demeret: carceris scilicet & mortis. Tum Platos
 nis captiuitatē: Anaxagorē / ac Zenonis tormēta: multorū p̄terea gentiliū in
 quas damnationes: Rutiliū exitium: Boetij simul / & aliorū quos Boetius refert / in
 dignam mortem cōmemorauit. Deinde ad Hebr̄eorū exempla transiit: & primū
 Moysen illū liberatōrē popli / legū latorē / sepius a suis calumniatū esse dixit: tanq̄
 seductor esset & contemptor populi. Ioseph in sup̄ a fratribus venditū ob inuidiā:
 post ob stupri suspicionem in vincula coniectum recensuit. Præter hos Esaiam
 Danielem: & ferme prophetas omnes / tanq̄ contemptores Dei / tanq̄ seditio

In laudē &
 cōmendati
 onem Hiē
 ronymi.

Hierony
 mi pulchra
 defensio.

ios iniquis circumuentos sententijs. Hic etiam subiicit Susannę iudicium: multo-
rumq; prætereā qui cum viri sanctissimi extissent / iniustus tamen iudicij periculis
Postea ad Ioannem baptistam: deinde ad saluatorē nostrū descendens / falsis testib-
us / falsis iudicij condēnatos inquit omnibus constare. Deinde Stephanū a sacro
dotum collegio interfectum: Apostolos autē mortū omēs damnatos: non tanq̃ bo-
nos / sed ut seditionos populorū / cōcitatos / contemptores deorū / & malorū operū
effectores. Iniquū esse damnari iniuste sacerdotē a sacerdote: ac id factū fuisse ob-
cui iniquus a sacerdotū collegio. ac id quoq; exemplo probauit. Iniquissimū quo-
q; a concilio sacerdotū id etiā accidisse monstrauit. Hęc diserte & magna cum expe-

Testiū abie-
ctionē per-
suadere co-
natur.

ctatione omniū dilseruit. At cum omē causę pondus in testibus sitū esse: multis ta-
tionibus docuit / nullā his testibus fidem adhibendā: p̃sertim cum non ex veritate
sed ex odio / maliuolentia / & inuidia omnia dixissent. T̃m odij causas ita recitauit
ut haud procul fuerit a persuadendo. Ita erant verisimiles: ut excepta fidei causā
parua illis fides testimonijs adhibita esset. Cōmote erant om̃ mentes: & ad misericor-
diam flecebant. Addiderat em̃ se sponte venisse ad conciliū ad se purgandā
vitam suam / & studia exposuerat officij plena & virtutis. Dixerat hunc morē pri-
scis doctissimis ac sanctissimis viris fuisse: ut in rebus fidei inuicem sententijs discre-
parent: non ad pessundandā fidem / sed ad veritatē fidei reperendā. Ita Augusti-
num & Hieronymū dissenisse: neq; solum in diuersa sensisse / sed in contraria nullā
la heresis suspitione. Expectabant omēs / ut vel se purgaret retrahendo obiecta /
vel errorū veniam postularet. At ille neq; se errasse alleuerans: neq; se retrahere
velle aliorum crimina falsa. Tandem descendit in laudatōnem Ioānis Hus ad
ignem damnati: virum illum bonum / iustum / & sanctū appellans: & illa morte in-
dignum: se quoq; paratū quoduis supplicij a dire forti animo ac constanti. Sequenti-
micis suis cedere / & testibus tam impudenter mentientib;: qui tamē quandoq; cor-
ram Deo quē fallere non poterant / essent rationē eorum quæ dixissent redderent.

Ioānes hus

De ingenij
excellentiā
Hierony.

De memo-
ria sua.

Hoc autē maximi ingenij fuit / cum interrumpere sepius oratio sua varijs rumori-
bus: lacefferetq; a nonnullis eius sententijs captantibus / neminē eorum intāctū reli-
quit: pariterq; omēs ulciscens / vel erubescere coegit / vel tacere. Surgenti murmurē
re silebat / turbam quandoq; increpans. Postea orationē prosequēbar: orans atq; ob-
obtestans ut eum loqui paterent: cum se non essent amplius audituri. Numq; ad
hos rumores expaui / mente firma atq; intrepida. Illud vero admirabile memoy-
rie argumentū: trecentis quadraginta diebus fuerat in fundo tumis fetide atq; ob-
scure: cuius asperitatē in ipemet questus est: asserens se ut virum fortem decet / nō
propterea ingemuisse: ingemiscere q; se indigna perpessus esset: sed admirari ho-
minū a dueris se inhumanitatē. quo in loco nedum legendi / sed ne videnti ullam
habuit facultatē. Mitto anxietatem mentis quo oportuit illū quotidie agitari: quo
oem memoriā excutere debuisset. Tamē tot doctissimos & sapientissimos viros in
testes suarū opinionū allegauit: tot doctores ecclesiasticos in mediū protulit in sentē-
tiam suam: ut satis sup̃: satis fuisset / si toto hoc tempe sūmo in ocio / sūma in quiete
sapie studijs operā dedisset. Vox eius suavis / aperta / resonans erat quādā cum dis-
gnitate oratorū gestus / vel ad indignatōem exprimendā / vel ad cōmouendā cōm-
miserationē. quā tamē neq; postulabat: neq; cōsequi cupiebat. Stabat impatiens /

In trepidus: mortem non contemns, sed appetens, ut alterum Catonem
 dixisses. O virum dignum memoria hominū sempiterna. Non laudo si quid ad-
 uerfus ecclesie instituta sentiebat: doctrinam admiror: rerum plurimarū sciētiam,
 eloquentiam dicendi suauitatem: & argutiam respondendi. Sed vereor ne hæc oīa
 in partem suam sibi fuerant a natura concessa. Datum deinde spaciū poenitendi
 biduo: multi ad eum accessere viri eruditissimi / ut ipsam a sententia sua dimouerēt.
 Inter quos Cardinalis florentinus eum adijt / ut illum fleteret ad rectam viam.
 Sed cum pertinacius in erroribus pseueraret: per conciliū hæresis damnatus est: &
 igni combustus. locunda fronte & alacri vultu ad exitum suū accessit, non ignem
 expauit: non tormenti genus / non mortis. Nullus unquā stoicorū tam constanti ani-
 mo: tam forti mortē perpelus / quā iste appetitū videt. Cum venisset ad locū mor-
 tis: se ipsum exiit vestimentis. Tum procubens flexis genibus / veneratus palum ad
 ad quem ligatus fuit. Primū funibus madentibus / cum catena nudus ad palum
 constructus fuit. Ligna deinde circumposita peccotenus nō minuscula / sed grossa
 paleis interiectis. Tum flāma adhibita / canere cepit hymnū quendam: quē sumus
 & ignis vix interrupit. Hoc maximum constantis animi signum: cum licet ignem
 post tergum ne id videret / inijcer e veller. Huc inquit accede: & in conspectu accen-
 de ignem. Si enim illum timuisses / non quā ad hūc locum quem fugiēdi facultas erat
 accessissem. Hoc modo vir præter fidem egregius est cōsumptus. Vidi hunc exi-
 tum: singulos actus inspexi. Sine perfidia / siue pertinacia id egerit: certe ex philo-
 sophie schola interitū viri descripsisses. Longam tibi cantilenam narrati oīj causa
 nihil agens. Aliquid agere voluit: & tibi narrare paulū similes historijs prisco-
 rum. Nam neque Mutius ille tam fidem animo passus est membrū ut / quā iste unis
 uersum corpus. Neque Socrates tam sponte venenū bibit: sicut iste ignem suscepit.
 Sed hæc satis. Parce verbis meis si longior fuit: tamen ampliorem narratōnem
 posebat. Sed nolui esse nimium loquax. Vale mi iocundissime Leonarde.

Poggius florentinus Guarino Veronensi S.D.P.

Dij malefaciant illis nequissimis tabellarijs / qui tam male nobis satisfaciūt in
 reddēdis epistolis: & me priuant fructu litterarū mearū: & tibi adimunt volupta-
 tem quam pro tua in me solita beniuolentiā permagnā ex his capere soles. Cetero-
 rum maximas ago tibi gratias pro libello quem ad me misisti: immēsum quoddā
 tibi deberem si essem ducturus uxorem: sed parua erat antea voluntas uxoris cas-
 piturū: nunc nulla. Postquā video quot & quanta iudicio sapientum requirat uxore
 rum munus: quæ magis optari licet / quā ea nos consequi posse. Sed hæc ioco. Quā
 primū mihi redditus est liber: ita eum legi: ductus tum nouitate materia /
 tum ordine & suauitate dicēdi: ut uniuersum transcurrerē uno die: postea pro ma-
 turius relegerim. Res quidem iocūda & suauis: & plurimim ornata exēplis: ita pro
 in ordine digesta / ut nihil ordinatius dici quāt. Id autē quod me maxime mouet / est gra-
 uitas dicēdi quā assidue seruat. Videt mihi Franciscus Barbarus alterū de Offis
 oīs librū cōscripsisse / sed uxoris: ita ad unguem Ciceronē exprimit dicēdo. Non
 sum adulator ut nobis: quæ loquor proficiscantē ex animi sententia. Cum summa
 eloquentia cōiuncta est dignitas quædā sententiæ: / quous grauis grauisimo vi-
 re digna. Horteris rogo Franciscū nostrū ad scribendū. Nam mirabiles præ se fert
 primitias. Cōcius nos ter librū legit probatque. Deinde de ga: Alconibus distemina-
 bo illum: ubi video aliquē fructū glorie & laudis Franciscū allaturū. Accepi abs-
 te præterea mi Guarine epistolam grandiuersulā: quæ describis elegantissime nauale
 victoriam: quā ex nequissimis generis nostri hostibus Veneti fuerūt egregia vir-
 tute cōsequuti. Eam vero epistolam quam mihi maiorem imodum placeret / pluribus
 ostendit: quibus visum est ea a te luculenter magnificeque narrari. Sed de his alias.
 Vale. Constantie pridie Kalē. Ianuarij.

Constantia
 hieronymi

Mutius
 Socrates.

Narratoria
 de varijs.